

# ПРАВОСЛАВНИ ЕЛЕКТРОННИ КНИГИ

Всички книги в този сайт ги има свободно в интернет пространството на съответните сайтове, които съм посочила. Аз само съм ги събрала на едно място и преобразувала в различни формати, за да могат да се четат от различни устройства.

[Ако оценявате труда ми и харесвате сайта може да направите дарение.](#)

## Един съвременен подвижник на благочестието –

### СХИМОНАХ ПАВЕЛ РИЛСКИ

#### Кратък житотопис<sup>1</sup>

Схимонах Павел, в света Петко Коев Ралев, се родил на 10 април 1874 г. в с. Сладък кладенец, Старозагорско. Сам той разказвал, че по време на Руско-турската освободителна война бил на около четири години. Нагарен с прекрасна памет, Петко добре помнел и по-късно живо описвал как са бягали от озверените турски орди. Семейството, в което се родил, било бедно и многодетно. Простота и скромност, трудолюбие и бедност царели в този християнски дом. Първите познания за вярата малкият Петко получил от майка си — умна и благочестива жена, която го учела как да се кръсти и да се моли. Когато постъпил в началното училище, повече от всичко обикнал уроците по Закон Божий. На осемгодишна възраст Петко загубил майка си. След една година баща му си взел друга жена, която се грижела за петте му невръстни деца. Скоро след това Петко напуснал училище и започнал трудов живот, изпълнен с лишения и несгоди. Бил воловарче, после изучавал ковачество и керемиджийство, накрая станал бакалин. Макар да нямало кой да го напътва и просвещава, винаги се стараел да живее честно, целомъдрено и скромно. Бил лобознателен и обичал самотата. Тъй живял, докато станал войник.

Тук го сполетяло тежко изпитание. Ротният командир го взел за прислужник в своя дом, но съпругата му — зла и нецеломъдрена жена — се опитала да вкара младия войник в грях. Той избягал от къщата им и се завърнал в казармата. Ротният обаче се

почувствувал силно засегнат от случилото се и наклеветил войника. Изправили Петко на съд и, подобно на целомъдрения ветхозаветен патриарх Йосиф, той попаднал без вина в затвора. Там прекарал шест месеца при строг тъмничен режим. В затворническата килия си взел светото Евангелие, Псалтир и молитвеник, защото душата му, макар и непросветена, вече копнеела за Бога. От физическо изтощение и душевни мъки Петко получил силен кръвоизлив, но и тогава не го пожалили, а щом наказанието изтекло, върнали го обратно в казармата, за да доукара военната си служба. Последвало ново, съдбоносно изпитание — тиф в най-тежка форма едва не го отнесъл в гроба. Откарали го в болница, където два месеца Петко бил между живота и смъртта. По време на тези страдания той гържал светото Евангелие до главата си и някакво особено чувство за близост на Спасителя радвало сърцето му. Често изпадал в безсъзнание, а когато се свестявал, шепнел в молитва: „Господи, дай ми да умра в манастир!“. Тези негови думи били всъщност обет за монашество, към което чрез скърби и страдания Господ очевидно призовавал честната и неопетнена гуша на младежа.

Когато Петко се завърнал у дома, роднините му го убеждавали да се ожени, но въпреки настояванията им и своите вътрешни колебания, той не ги послушал. Вместо това заминал за Стара Загора при известния митрополит Методий (Кусев) и прекарал при него две години като послушник. После с благословение на владиката постъпил в Преображенския манастир, гето по това време се подвизавали някои мъдри и благородни старци. За жалост не останал дълго там — подмамен от един ропотлив и неспокоен послушник, той необмислено напуснал

<sup>1</sup> Краткият житотопис на схимонах Павел е съставен въз основа на непубликуваните записки на архимандрит Серафим (Алексиев), който сам отблизо е познавал този подвижник.

св. обител и се върнал при митрополит Методий. Владиката го приел отново и го постригал в Мъглижкия манастир, като му дал името Паусий. Скоро обаче младият монах започнал да се смуцава от посещенията на жени в манастира. Споделил безпокойството си с владиката, но по този въпрос не срещнал от него разбиране. Тогава тайно напуснал обителта и заминал за Атон, воден от желание за чист и уединен живот.

Естествено първо отишъл в Зографския манастир, но там не го приели, защото следвали принципа да не приемат постриженници на други манастири. Тогава монах Паусий постъпил в скита Ксилургу, но скоро се натъкнал на силната вражда между тамошните монаси, разделени помежду си на три етнически групи: руси, гърци и българи. Жадувайки за истински духовен живот, той напуснал скита

и се заселил в пустинно място край един руски отшелник. По негова препоръка си купил от руския скит „Св. Илия“ книгата с подвижническите слова на преп. Исаак Сирин — безценно духовно съкровище, с което не се разделял до самата си смърт. Скоро Господ му пратил и истинско духовно ръководството в лицето на трима руски отшелници — старците Вениамин, Теофил и Николай. При тях монах Паусий усвоил изкуството на истинската молитва и колкото повече се разпалвал молитвеният огън в душата му, толкова повече обиквал Бога. Животът в уединеното място така му допаднал, че мислел завинаги да остане тук.

Но случило се друго. През 1910 г. един българин от неврокопското село Обидим настойчиво го помолил да се засели в обнорено манастирче край селото. Уверявал го, че мястото, намиращо се в самото подножие на Пирин, е уединено, красиво и много удобно за подвижнически живот. По това време при монах Паусий бил отседнал йеро-

монах Максим, също от България. Поканили и него. Двамата отишли за съвет при старец Вениамин. Той им казал да се обърнат с молитва към Пресвета Богородица, а след това да хвърлят жребий кой пръв да замине, за да се залови за това дело. За благословените старец Вениамин им подарил една своя икона. Жребият се паднал на отец Максим. Уговорено било в скоро време да го последва и отец Паусий. Приемайки, че такава е волята Божия, двамата български духовници и се покорили.



**Схимонах Павел (в центъра) с монаси и поклонници на Рилския манастир. Пасха, 16 април 1944 г.**

Но Бог отредил друго за тях. С идването си в България, йеромонах Максим се разболял тежко от тиф и пристигналият малко покъсно монах Паусий го заварил вече на смъртен одър. След броени дни болният починал, а манастирчето, в което така настойчиво поканили двамата монаси за уединен живот, се оказало още недоизградено и съвсем непригодно за обитаване. Като не намерил там подходящи условия за монашески живот, отец Паусий побързал да се завърне на Света Гора, където се заселил сам в пустинна колибка.

В този период от подвижничеството му над него се изляла изобилна Божия благодат — той получил непрестанна сърдечна молитва и изпитвал с нищо неизразимо блаженство. Но и изкушенията не закъснили. Мнозина започнали да идват при него за съвет и въпроси и, като виждали живота му, обсипвали го с похвали и ласкави думи. Монах Паусий, още неопитен, взел постепенно да се поддава на тщеславието и малко по малко охладнял в ревността си по духовното. Това турило край на благодатната му молитва и мир, хвърлило го в нерадение и самочиние. Мислите му се откъснали от Бога. Наказан свише за своето възгордяване, монах Паусий започнал да изпитва страшна пустота и униние, страдал често от жестоки демонски нападения и не можел да си намери покой.

Тръгнал да обикаля монастири, скитове и пустинни места, но никъде не се застоявал. Въпреки постигналото го изкушение обаче, той не изоставял духовната борба и молитвата. Повече от единадесет години прекарал в това тежко състояние и от опит разбрал, че единствената надежда за избавление е в смирението. Като търсел покой за съвестта си, той си спомнил и за някогашното свое самоволно напускане на Мъглижкия манастир. Чрез свой близък поиска заочно прошка от митрополит Методий и когато я получил, почувствувал душевно облекчение. След много лутания – в Русик, Карейя и по други места, той отново отишъл в Зографския манастир, където този път го приели и постригали във велика схима с името Павел. През 1925 г. Зограф преживявал критически период като вековна българска твърдиня и бил застрашен да загуби националния си облик. В тези дни манастирската управа изпратила схимонах Павел в България, за да занесе там тревожните вести и да моли да бъдат защитени интересите на обителта. Като изпълнил заръчаното, той поел обратния път за Атон, но гръцките власти не му дали разрешение да се завърне там. Това станало причина да остане завинаги в родината си.

Установил се в Рилския манастир, който от младини силно го привличал. Но тук не могъл да намери в желаната мяра тъй жадуваното уединение и молитвен покой. Много посетители, шумът и суетата около от тях непрестанно го отвличали. Това станало причина неведнъж да променя послушанията си, при което се местел ту в манастира, ту в близките постници. За ония, които не познавали вътрешните му борби и искрен стремеж към духовен живот, това външно непостоянство често служело за съблазън — те не го разбирали и го осъждали. Но схимонах Павел не търсел одобрение от хората, нито уважение и чест за себе си, а само единение с Бога и спасение на душата си. Затова търпял одумванията



Схимонах Павел (вдясно)

и се стараел да прощава и да се смирява във всичко. И тъй-мо това смирение го спасявало от падения при постигащите го изкушения. То било и съчината на неговия подвиг през последните години от живота му. Смирението го довело до духовна зрялост, до оная мъдрост и прозорливост, която изпълвала неговите простички наставления, изричани в сър-

дечен разговор насаме пред някой нуждаещ се от подкрепа или вразумление брат. Той винаги говорел скромно и непринудено, с любов и грижа за спасението на ближния.

Рилският манастир покрил остатъка от земните му дни. Сам схимонах Павел, след окончателното си заселване там, гледал на тази обител като на последно свое пристанище и непрестанно благодарял на Бога, че не го е изоставил в дългите му лутания. Той често мислел за смъртта и отдалеч се готвел да посрещне тази неизбежна гостенка. През последната година на живота си постоянно боледувал и видимо линеее, но и в изнемогата си не изоставял молитвата и често се причастявал със светите Христови Тайни. Като раздал предварително оскъдните си вещи и книги, схимонах Павел се прибрал при Господа на 5 август (н.ст.) 1949 г. в пълна нищета и смирение. Погребали скромния подвижник в манастирското гробище. И до днес на обрасналия в треви гроб се вижда неголям каменен кръст с надпис: „Схимонах Павел, 1874—1949“.

ПС



## Из наставленията на схимонах Павел\*

### За “малките” грехове

Един мирянин запитал стареца:

— Дядо Павле, не са ли много строги светите отци, па и самото свето Евангелие, като не ни позволяват дори малки грехове? Та животът би бил много скучен без смях, закачки и други такива гребни удоволствия.

Схимонах Павел се усмихнал и рекъл:

— Малките грехове водят към големите. Св. Исаак Сирин казва: „Който гледа пренебрежително на малкия грях, ще падне в голям.“ Затова всеки трябва да се бои и от най-гребните грехове – от празни приказки, от смях, от мотлонопушене, защото тия грехове, макар и малки на вид, имат силата да отделят от Бога. А щом те отделят от Бога, ти си загубен.

Когато мершиш с пушка, ако малко трепне ръката ти, куршумът няма да улчи целта. Ще кажеш: „Малко е трепнала ръката. Какво от това?“ Малко, малко, но щом не удариш в целта, наградата ти пропада. В началото, при изстрелването, куршумът е тръгнал с малко отклонение настрани, но колкото повече лети, толкова повече се отдалечава от целта. Така и малките грехове, уж незначителни, ала отдалечават от Бога.

Една ябълка, макар малко да е натъртена, цялата се разваля. Така и малкият грях може да погуби целия човек с всичките му добри качества. Затова трябва да се пазим и от най-малките грехове – те се плодят много и бързо растат подобно на плевелите...

Схимонах Павел помълчал малко и прогължил:

— Към малките грехове спада и празното лобопитство. На вид то е нищо, но ако си помисли човек какви гибелни последици докарва, ще изтръпне. Монахът, и изобщо християнинът, не бива да е лобопитен към делата на другите, а да следи повече себе си, защото лобопитството води към осъж-

дане и занемаряване на собствената гуша.

Когато бях на Света Гора и живеех в пустинни места, наблюдавах как някоя лисица, като излезе на лов, легне някъде и се преструва на умряла. По клонките подхвъркват косове — старите учат младите да летят и същевременно ги хранят. Малките, още неопитни, като видят лисицата, простряна на земята, си казват: „Чакай да видим, дали тя наистина е умряла!“ И отиват да проверят, водени от празно лобопитство. А лисицата това и чака — сграбчва ги в лапите си и офейка... Майките са по-умни. Като видят някъде протегнатата лисица, гонят малките надалеч. А за да пропъдят и лисицата, те постоянно се обаждат от клоните: „Чур, чур!“ Събират се много косове и започват отгоре да викат тревожно. И лисицата види, не види, избяга. Дето има шум и навалица, там разбойник не седи. Та празното лобопитство е много опасно. „Чакай да видим, дали моя гувар няма да падне“ — казва си лекомисленият човек и отива да провери и да поправи някой изгаден камък. И в миг целият гувар се събаря върху него.

### За нестяжанието

Като безмълвник о. Павел взел върху себе си подвига на пълната нищета, не искал да има никакви излишни вещи и се задоволявал само с най-необходимото. Както в килията му било чисто, тъй и душата му била чиста от користолобие. „Ако аз — казвал старецът — притежавам нещо, то ще застане между мен и Бога. Аз ще се привържа към него повече, отколкото към Бога. И тогава — горко ми! Господ Иисус Христос казва: *Дето е съкровището ви, там ще бъде и сърцето ви* (Мат. 6:21). Ще ти говоря протичко: виждал ли си куче, което се е наяло, как заравя в земята някой останал кокал, за да го яде по-късно? Копае с предните лапи, зарови кокала, па легне наблизо, за да го пази. Уж лежи, уж спи, а все гледа към заровения кокал. Там му е съкровището, там му е и сърцето. Игват кокошките да ровят набли-

\* Извадки от непубликуваната книга на архимандрит Серафим (Алексиев) за живота на схимонах Павел.

зо, а то лае по тях и ги гони. Който не знае, че кучето си е заровило там кокал, чуди се: „Защо ли гони кокошките?“ А то си пази скробището. Тъй и аз ще започна да лая и да враждувам с хората, щом притежавам разни неща. Пристрастието е страшно. Днес си обикнал това, утре – онова. И почваш да трупаш. Чувството ти се отваря, става все по-ненаситно. И неусетно в гушата ти става тъмно. „Как така стана тъмно? – чудиш се ти. – Та нали тук беше светло, слънце грееше?“ Да, но сега прозорецът на гушата ти е задръстен от вещи. Ти си станал роб и вместо да търсиш утеха от Бога, утешаваш се с тях, като им се радваш. А това е идолопоклонство: на мястото на Бога, ти си поставил мамона.“

### За милостинята

Сам нестяжателен, схимонах Павел учел своите познати миряни да не занемаряват милостинята.

„Някои хора – казвал той – търсят Бога, ала не знаят как да влязат във връзка с Него. Молитвата им е чужда. Те и не умеят да се молят. Тогава какво да правят? – Най-доброто средство да се влезе във връзка с Бога е милостинята. Тя разчиства пътя между човешката гуша и Бога. Да кажем, на някоя железопътна линия е паднала скала (това са греховете) и спира движението. По телефона нареждат да се разчисти линията. Започва работа. Скалата е отместена и влакът тръгва пак. Така става и с гушата, когато се отместят греховете чрез милостиня и изповед. Душата пак започва да общува с Бога...“

Но с милостинята не бива никога да се хвали, защото ние нямаме нищо свое. Всичко е Божие. Когато даваме милостиня, правим помен с чужда пита, защото даваме от Божието. Затова и Господ казва: *Придобийте си приятели с неправедно богатство* (Лука 16:9). Обаче който прави милостиня, нека внимава да я дава с чисти ръце, а не с блудни чувства и с тщеславни мисли. Иначе Бог няма да приеме милостинята му, тъй както високият гост няма да приеме сладкото, което му се предлага на хубав поднос, но с вонящи, неумити ръце.

### За болестите, скърбите, ропота и търпението

Схимонах Павел обичал да подчертава спасителността на скърбите, които Бог изпраща, стига само те да бъдат понасяни търпеливо, без ропот, с благодарност към Твореца. „Животът на християнина – казвал той – не може да мине без изпитания. Стръмен е пътят и тесни са вратите, които водят към вечния живот. Бог праща изпитания, защото ни обича и желае да се спасим. Когато искат да изпитат в морето новите кораби, никога не ги пускат във водата без товар. Ако няма нещо друго, с камъни и пясък ще ги напълнят, за да не се обърнат във водата. Тъй и Бог, милостивият, за да не потънем в гордост и самозабрава, ни дава да носим тежестта на страданията. Колко благ и мъдър е Той! Праща скърби, колкото можем да носим. Ако някой мисли, че е наказан повече, отколкото може да понесе, то е поради ропота му, а не поради прекомерната тежест на товара. Бог е премъдър Стопанин. Когато един стопанин е разумен, той ще прецени колко товар да тури на гърба на магаренцето си; тогава и товарът ще бъде пренесен дето трябва, а и магаренцето ще остане живо и здраво. Ако пък господарят е неразумен, щом види, че магаренцето се опъва и не върви – тежи му! – ще вземе да го бие и ще го съсипе от бой. Тогава и товарът си остава там, и магаренцето умира. Но нашият Небесен Отец е премъдър и премилостив Стопанин. Той не ни претоварва. Само че ние трябва да имаме пълно доверие в Неговия промисъл и да носим с търпение кръста, който Бог ни е дал.“

Някой си отшелник се оплаквал, че му бил много тежък кръстът, и молел Бога да му даде по-лек. Една нощ му се явил ангел Божий и го попитал: „Де ти е кръстът?“ – „Ето го.“ – отговорил отшелникът. „Дай го тук!“ – заповядал ангелът. Отшелникът го поставил пред нозете на ангела, а той го хвърлил в една грамада от кръстове и рекъл: „Избери си който от тях ти хареса. Тук са кръстовете на всички хора.“ Отшелникът взел да си избира. Повдигне един – много

тежък. Повдигне друг – убива му. Вземе трети – много дълъг. Хване четвърти – пак неудобен. Дълго избирал, най-сетне намерил един кръст като че ли тъкмо за него направен. „Ей този кръст искам да имам!“, – казал той. Тогава ангелът му рекъл: „Ами това е твоят, предишният ти кръст! Бог дава всекиму кръст, подходящ за него.“

Ние сме Божи деца и Бог като премъдър Баща ни изпраща болести и страдания, за да ни смирява. Така спасява душите ни! Ние сме лениви за спасението си. Доброволно няма да сторим нещо добро и доброволно няма да се мъчим за Бога, но нека поне неволно да потърпим малко болести и скърби за Него, та да се спасим. Милият Господ иска да ни помогне в спасението и затова ни изпраща горчиви болки. Каква любов Божия! Когато някой е болен, лекарят не му предписва захар и сладкиши, а горчиви лекарства. Ако болният е разумен и иска да оздравее, ще приеме горчивото лекарство с благодарност. Ако пък е неразумен, ще се намръщи и ще го отхвърли, обаче ще си остане болен. Лекарството е неприятно, но цери. И скръбта е горчива, но лекува душата. От нас се иска само това – с благодарност да приемаме всички скърби от Бога и да търпим. Помниш ли притчата за бедния Лазар? Какво добро направи той? – Никакво. Само търпеше заради Бога и не роптаеше. И за това свое търпение получи вечно блаженство. Също и Иов търпеше и не роптаеше при тежките си изпитания. И светите отци търпяха, много търпяха и не роптаеха. Всички те се пазеха от ропота като от огън... Ропотът, наглед уж нищо не е, но попарва добродетелите и отравя душата. Възроптаем ли, загубваме си наградата. Като Божи деца, ние трябва да знаем, че нашият Небесен Отец ни праща всичко за наше добро. Щом Той види, че някой се е самозабравил, ще му прати скръб, за да се опомни. Щом види, че някой се е възгордял, ще го спъне, за да падне, та после чрез покаянието си да се смири. А за ония, които обичат Бога, всичко служи за добро (срв. Рим. 8:28). Те и когато са богати се спасяват чрез щедростта си към бедните, и когато са бедни, спасяват се чрез търпение и смирение.

## За смирението

Схимонах Павел гържал много за поста, молитвата и милостинята, за търпеливостта понасяне на страданията, за нестяжателността и за всички други добродетели, но мъдро пояснявал, че ако човек няма смирение, всички тези прекрасни добродетели се опропастват.

Един млад богослов дошъл в Рилския манастир, като тайно се гордеел със своята титла „доктор на богословието“. Схимонах Павел, вече презгърбен 70-годишен старец, се запознал с него и му станало жал за тая гуша. Той бил чувал за неговата титла и един ден му казал:

— Кажу ми, ти колко мъртъвци си възкресил?

Младият богослов го погледнал с учудване и отговорил:

— Николко.

Старецът продължил:

— Светите отци дори мъртви възкресяваха и пак не се наричаха доктори. И ти не се наричай така. Не е полезно за спасението ти!

Друг път той видял един млад, току-що постриган монах, който се разхождал по манастирските коридори с броеница в ръка, като поглеждаше от време на време червените топченца по нея. Приближил се о. Павел до младия монах и му рекъл: „Слушай, мили, ще ти кажа нещо, но да не се оскърбиш. Направи си черна, простичка броеница, а тази дай на някой архимандрит или на друг с по-висок чин. Това, червеното, вреди на душата. То поражда суетност и гордост. Ти си още млад монах. Все някой трябва да те упъти. Пък на мен не се сърди, гушко, че ще ти кажа още: не се разхождай с броеница, за да те виждат хората. Нали нашият Спасител ни учи всяко добро да вършим тайно? Носи си броеницата под расото и без никой да те вижда, чети Исусовата молитва. Нека бъдем като митаря, а не като фарисея!“

За назидание на младите той разказвал и следния случай:

„Когато бях в Преображенския манастир, гледах веднъж как един монах хранеше манастирските котки. До копанката с храната

неочаквано се приближи кой знае откъде едно малко котенце – мършаво и оцапано – и започна да лочи. Монахът го перна по главата. То се сви, примижа с очичките си и застана неподвижно. След малко се отпусна, протегна шийка и пак се опита да лочи. Монахът пак го перна. То пак се сви, но не побягна, а само мижеше с очи. Тогава един стар монах, който гледеше отблизо всичко това, рече: „Ех, отче, ако и ние бяхме смирени като това котенце, щяхме много да напреднем в духовния живот.“

„Казват, че децата като малолетни не ги хващат закон – говорел друг път схимонах Павел. – Пък аз намерих и за тях един много полезен закон. Когато се провини някое дете и се намуси, понеже му се скарат, нека майката го накаже вечерта



в присъствието на всички възрастни да поиска от всеки прошка и да им се поклони до земята. Като се смири така, детето ще изгони дяволчето от сърцето си. Майката да рече: „Ха, Мариюке, поклони се сега на дядо си и целувай ръка, па кажи: „Съгреших, виновна съм. Прости ми, дядо!“ После малката да изреди по този начин всичките: баба си, татко си, майка си, братчета, сестричета, по-големи, и по-малки – всички! Най-малкото лежи в люлката. Мариюка и при него да иде, да му се поклони и да поиска и от него прошка. Тогава на гушичката ѝ ще олекне и тя ще бъде пак радостна.“

### За тръна на честолюбието

„Ние всички носим във вътрешния си човек болезнения трън на честолюбието. Затуй, щом ни засегнат малко, развикваме се, разстройваме се, започваме да негодуваме и ставаме плячка на най-лоши мисли, стигащи до вражда, злоба и мъст. Мирът изчезва от душите ни. Но ако се подложим на операцията на смирението и ако претърпим болките на униженията, то след като преболи всичко, вътрешният ни човек ще

оздравее и вече нищо няма да може да ни причини честолюбива болка.

Лекарството против тази болест е търпеливото понасяне на забележки, укори, унижения и хули. Ако човек се смири, спасен е. В Псалтира е казано: *Бог изиелява скършените по сърце и лекува техните скърби* (Пс. 146:3). *Близко е Господ до скършените по сърце и смирените по дух ще спаси* (Пс. 33:19).

А за да се смириш, трябва да минеш през изпитания. Тогава ще се провери дали наистина обичаш смирението.

През поругание се отива към слава. На това ни учи Господ Иисус Христос. И Той, преди да седне отгясно на Бога Отца, трябваше да мине по пътя на мъките и униженията. Затова пък, след Неговата позорна смърт *Бог високо*

*Го издигна и Му даде име, което е по-горе от всяко име* (Филип. 2:9). Зеведеевите синове искаха да им се даде високо отличие – да седят от двете страни на Христа в Неговата слава. Но Иисус Христос им рече: *Можете ли да пиете чашата, която Аз пия и да се кръстите с кръщението, с което Аз се кръщавам?* (Марк. 10:37–38). С това Той искаше да каже: „Ако искате да участвувате в славата ми, участвувайте и в униженията Ми.“ Това важи и за нас. Ако желаем и ние да получим радостта на спасените в Царството Божие и да застанем от дясната страна на Христа, трябва да пием чашата на униженията и да добием смирение. Всички, които са достигали до спасение, са го достигали не иначе, освен чрез смирение. Който се смирява, той ще бъде спасен.“

За да покаже нагледно колко е гибелна гордостта, схимонах Павел често давал за пример „Титаник“ — параходът, символ на човешката надменност. „Содом и Гомора – казвал той – загинаха от огън, а на „Титаник“ Бог изпрати парче лед в океана и тоя лед го разби. Почти всички пътници – две хиляди души – загинаха. А какви богатства, какви калоти и салони, какви увеселения и



музики имаше на парахода! Но само едно нямаше – нямаше смирение. Такава гордост беше завладяла всички, че по стените на парахода висяха бохулни надписи. „И Христос не може да го потопи!“ – гласеше един от тях. Но ето, тъкмо от страната на тоя надпис легът проби парахода и той започна да потъва. А помощ отникъде! Тъй гордостта и развратът бяха наказани. Всички тичаха насам-нататък като обезумели пред неминуемата смърт. Мъже и жени, знатни и богати – всички трябваше да се простят с живота. Когато параходът започна вече силно да потъва, капитанът извика: „Всички на колене!“ И музиката по негова заповед засвири: „По-близо до тебе, Боже, по-близо до Тебе!“ Но беше вече много късно! Ако Библията не беше завършена, в нея можеше да се помести и историята на „Титаник“.

### **За поста и спазването на Божия закон**

Като гледал как се нарушават постите сред миряните, а и сред духовниците, схимонах Павел много скърбял и казвал: „Много съблазни настанаха в света. Хората тъннат в тях и погиват. Безпътните хора в Ниневия си наложиха пост и заради смиряването им чрез поста Бог ги пощади. И нашите души са болни от грях. Бог ни предписва духовна диета и ни учи на пост, за да ни излекува. А ние си мислим, че повече знаем от Бога и не Го слушаме. Приличаме на хора, които казват на аптекаря: „Остави, ние сами ще си изберем и налеем лекарствата.“ Добре, Бог ни оставя, понеже ни е създал самовластни. Той не иска да ни принуждава. Ние си наливаме лекарствата сами, но се отравяме. Животните ще ни засрамят. Колко хора умират от преяждане! А животните и птиците не прекаляват в яденето. Те ядат, докато са гладни. Придържат се о естествения закон.

Поради потънкването на Божия закон, хората загубиха компаса в живота. Забравиха и целта на земния живот – спасението на душата. Увлякоха се в съблазни и се отклониха от пътя. Загубиха посоката,

объркаха се. А всеки християнин – и мирянин, и монах – трябва да знае защо живее на тоя свят, накъде се е запътил, къде трябва да стигне и като знае това – да бди да не сменя посоката.

Когато станях монах, аз се запознах с един учител-пенсионер. Стефан Хлебаров се казваше. Бог да го прости! Беше много мъдър човек. „Слушай, отче Паусие – наставляваше ме той. — Ти си тръгнал сега по един нов път, но внимавай как ще вървиш по него! Ти се отречах от света, но светът няма да се отрече от тебе и ще те следи, както кучето гони заека. Най-важното е за тебе да помниш защо си станал монах и каква цел преследваш. Гледай да не загубиш вярната посока – към Бога, към спасението на душата! Съблазни ще те срещнат. Те ще гледат да те отклонят от пътя. Но ти върви все напред, с поглед, устремен към Спасителя. Срещнеш ли таралеж, отстрани го и върви смело нататък! Срещнеш ли гущерче, изплаши го и продължавай! Срещнеш ли змия, внимавай как ще се справиш! Срещнеш ли мечка, заобиколи я – не можеш да се пребориш с нея! Но не загубвай посоката! Тръгни пак по същия път!“ Защото – продължил схимонах Павел — човек може да изгуби посоката и едва накрая, вече изправен пред смъртта, да си каже: „Брей, накъде бях тръгнал, а къде стигнах!“ Ние трябва да сме като корабите. Те тръгват по широките морски простори – да кажем за Александрия. Вълните ги люшкат насам-натам. Бурите ги отклоняват от пътя им. Но те знаят закъде са тръгнали и къде трябва да пристигнат. И пристигат там, с Божията помощ, рано или късно, ако моряците са добри и опитни.“

